

קונטרס

דברי הרש"ג

והוא

ליקוט אמרין קדישין שזכיתי לשמוע

מאת מורנו

הרב שלמה גלעדי.

שנת הלימודים תשע"א.
ב'כולל' אור יעקב אור זרוע רחובות.

הרב שלמה גלעדי. תשכ"ה.

מענטליק ואומר לי עם תנועות בשני ידיו ממש בעצבים ובכעס: "נו, זאג שוין! אויף אידיש אויף עיברישי. אבער זאג שוין!"

בקיצר, התחלתי למסור את השיעור ב'זאל הקטן' ממש בפיק ברכים וכל הזאל היה מלא מפה לפה. ופתאום כל אלה שישבו וגבם לכיוון הקיר המזרחי, החלו נשמטים אחד אחד מ'הזאל'. אמרתי לעצמי- הנה אשר יגורתי, בא! אני מוסר פלפול בעברית, ולכן כל הבחורים מסתלקים. כיוון שהם אינם מבינים. לאחרי השיעור ניגש אלי חנניה יוסף אייזנבך, ואומר לי- 'תשמע, אני נמצא ב770 כבר שנתיים ואתה הראשון שמדבר לעניין!' שאלתי אותו- באם דיברתי לעניין, מדוע ברחתם כולכם?? והוא עונה לי בתמיה- מה?! לא שמת לב מה קרה?! באמצע שמסרת את השיעור, הרבי יצא מחדרו ונעמד ב'הול' ליד הדלת של ה'זאל הקטן' והקשיב לשיעור שלך!!! ולכן הסתלקנו משם, בשביל שהרבי

היחידות הראשונה שלי ערכה בערך כחמישה רגעים. וביחידות זו דיבר עמי הרבי בעברית. לאחמ"כ ביחידות השנייה שלי הרבי כביכול 'עקץ' אותי ושאל אותי האם הוא יכול כבר לדבר עמי באידיש. מה היה הסיפור?

אני הייתי אחד מה'שבעה קנים'. והנוהג היה שבכל שבוע אחד מה'קנים' היה אומר פלפול ביום שישי בזאל הקטן בנוכחות כל תלמידי הישיבה ב770 וכן הר"י וכו'. (בשנה זו טרם היה את ה'מבצעים' וכו').

הרב מענטליק ממש דחף אותי שאומר ג"כ פלפול מול תלמידי הישיבה, אך אני סירבתי בכל תוקף וזאת משום העובדה הפשוטה שהפלפולים היו נאמרים באידיש, ואני טרם ידעתי שפה זו, והתביישתי לדבר בפני כל הבחורים בעברית. וכך נמשך הענין משך זמן, כשהוא מבקש ממני ומפציר בי שאומר פלפול, ואני מסרב בגלל אי ידיעת השפה. יום אחד ניגש אלי הרב

הוא עקב אחרי שניים מהם ושמע שהם אומרים אחד לשני- 'הוא באמת משפיע גדול ואיש צדיק אבל הם...'

אודות הרב בנו"ס.

באחד ההתוועדויות הגיע גם ועלוול סגל, והוא היה נחשב לאחד העילויים של סלבודקא. והבחורים, שידוע שמוצאו וגזע משפחתו הוא מחב"ד ממש הציקו לו שיגיע לחב"ד.

והיה זה לאחרי אחד ההתוועדויות הייתי אז בשיעור א', והייתי אחרי לילה שם של התוועדות ומשקה וכו'. והבחורים שוב פנו לוועלוול בתביעה שיעבור לחב"ד, והוא פנה אליהם בטרוניה ואמר להם- שנכון אמם שיש כאן חסידות, אבל נגלה אין! פנו אליו הבחורים והצביעו לעברי ואמרו לו- הנה שם יושב בחור קטן עם קסקט תיגש אליו ותבחן אותו על איזה מסכת שתרצה ולאחר מכן הוא יבחן אותך על מה שהוא ירצה. הוא הסכים לתוכנית וניגש אלי ואמר לי שהוא רוצה לבחון אותי במסכת גיטין. ובסוגיית 'עד אחד נאמן באיסורים'. וממש שטפתי אותו

יוכל לראות אותך בלא שנסתיר. וכשהרבי עזב, חזרנו שוב ל'זאל'.

לכן, לאחרי כל הסיפור הזה עם הרב מענטליק וכו' הרבי כביכול 'עקץ' אותי ביחידות השניה- 'האם אפשר לדבר איתך כבר באידיש?'

אודות ר' שלמה חיים קסלמן.

כידוע, להתוועדויותיו של רש"ח היו מגיעים הרבה 'בני תורה' מפונוביז' וסלבודקא וכו'. הדבר שמאוד תפס אותם אצל רש"ח היה שהוא דיבר בצורה מאד ברורה ורהוטה אודות עניני 'עבודה'.

רש"ח יכל לשבת לילה שלם ולהסביר בצורה ברורה מאד מהו ההבדל בין היראת שמים של מתנגד לבין היראת שמים של חסיד.

וכ"ז הוא עשה ללא לדבר סרה במתנגדים ובגדוליהם.

וסיפר- שפעם באחד השנים שהגיעו בני תורה להתוועדות של רש"ח הם היו נשאים בד"כ גם ליום ראשון, והיו אוכלים ארוחת בוקר בישיבה, ופעם

והרבי צעק ע"כ בתוקף- שזהו חוצפה גדולה שמגבילים משרתו של רב בישראל וכו' ולכן- אסור לאף רב להגיש מועמדות לכהונת הרב הראשי, ובכל אופן שני אנשים הגישו מועמדות: הרב עובדיה והרב גורן.

ולאחר מכן כשהרב עובדיה ניהיה רב ראשי וכו' ומתוקף תפקידו הוא רצה לבקר אצל הרבי, הרבי סירב לקבלו...

כיצד קרה הדבר שהיו בכפר חב"ד ראשי ישיבות ליטאיים?

בשנים ההם לא היה כמות מכובדת של 'לומדים' בחב"ד והדבר גרם לכך שהיו צריכים לחפש ראשי ישיבות מחוץ לחב"ד.

בזמני אחד מהר"י היה ר' לייזער פלצינסקי, והוא היה מוסר את שיעורו בכל יום שלישי. שנה אחת קרה הדבר שכמעט בכל יום שלישי היה איזשהוא 'חג' חבד"י. והוא מאוד 'כעס' ואמר- "חגיכם ומועדיכם שנאה נפשי, דעם דינסטיג איז א יו"ט און דעם דינסטיג איז אייכט א יו"ט. חגיכם ומועדיכם שנאה נפשי..."

בכל הראשונים והאחרונים על הסוגיא, והוא היה ממש מופתע לטובה.

כעת פנו אליו הבחורים בתביעה שיקיים את החל השני של ה'עיסקה' שאני יבחן אותו! הוא היה מספיק חכם והיה לו שכל והוא מיד אמר שלא צריך כיוון שהוא עובר לחב"ד! ואכן שבוע לאחר מכן הוא הגיע לחב"ד! מאז בכל פעם שהוא רואה אותי הוא אומר- 'אני עם הרב גלעדי לא מתעסק!'

מדוע לא רצה הרבי לקבל את הרב עובדיה יוסף ליחידות?

באותו זמן היה הסדר שכהונתו של הרב הראשי לישראל היא- לכל החיים. באותו זמן היה אירוע שגרם סערה ציבורית גדולה בכל הארץ.

האפיפיור הגיע לביקור ממלכתי בארץ, והכנסת מאד רצו שהרב הראשי דאז הרב ניסים יגיע ג"כ לבקרו ויחלוק לו כבוד. הוא סירב בתוקף רב, והיה עליו לחץ גדול מאוד מהממשלה וכל החברי כנסת שיגיע לבקרו, אך הוא סירב. מכיוון שכך מאד כעסו עליו בכנסת וחקקו חוק שגם לרב הראשי יש קץ לכהונתו ועליו לצאת לפנסיה.

את כל הנושא של הכוללים ושינה את הגישה בלימוד ההלכה ובנחיצותה.

על ההבדלים בשיטות קירוב יהודים.

יש מחלוקת בין מפרשי המקרא אודות פרשת יתרו שבה נאמר "וישמע יתרו" איזה שמועה שמע ובא? דעה אחת אומרת - שהוא שמע אודות קריעת ים סוף. דעה שניה אומרת - שהוא שמע אודות מלחמת עמלק. והדעה השלישית אומרת - שהוא שמע אודות מתן תורה ולכן הוא בה. היינו ששלשת הדעות חולקים כיצד ניהיה יתרו בעל תשובה? וכך זה בדורנו שכל חוג נטל לעצמו שיטה אחרת בקירוב יהודים. הליטאים וביחוד אמנון יצחק לקחו לידיהם את השיטה של מלחמת עמלק - ללחום ולהכות בשיניהם של הכופרים. הספרדים בעיקר נטלו לידיהם את השיטה של קרי"ס היינו לקרב יהודים ע"י אותות ומופתים. ובחב"ד יש את הגישה של - לקרב יהודים ע"י מתן תורה - היינו לגלות בפניהם את המאור שבתורה ואת המאור שבמצוות...

הרב הראשי הרב אונטרמן.

בשנת הקבוצה שלי הוא ביקר אצל הרבי והיה אצל הרבי ביחידות. היחידות שלו הסתיימה ממש לפני תפילת מנחה. בשעה 3:15 והוא יצא יחד עם הרבי בשביל להתפלל מנחה. אנחנו ידענו שהוא אוהב מאד להתפלל באריכות, ופחדנו שהוא יעכב את הרבי בתפילתו, אז ארגנו דחיפות ומהומה קלה עד שהמנין בתוך הזאל הקטן התחיל ואז אמרנו לו שהמנין בפנים התחיל ועשינו ב'מיוחד' בשבילו מנין בחוץ...

מהפכת הרבי בתחום לימוד ההלכה.

עד שהרבי הגיע היה נטושא ההלכה תחום זניח ו'שולי' מאוד, גם בתוך חב"ד. ולא רק אצל הליטאים. וזכורני שכאשר הייתי בישיבה וראו מישהוא 'מעיד' לפתוח שו"ע יור"ד וכיו"ב אומרים לו: "תכלית?!" (אתה חושב על התכלית היינו לדעת הלכה למעשה) שנאה נפשי...!!! גישה זו בחב"ד הייתה עד שנת תשכ"ג שאז הרבי פתח

מה הם ההבדלים בין חב"ד בזמנו לבין חב"ד דהיום?

א. בזכות הרבי המצב אצלנו בלימוד הנגלה השתפר לאין ערוך. והא ראייה- שאז היו צריכים לחפש 'בנרות' ר"י ואילו היום המצב הרבה יותר טוב. והרבי פעל זאת ע"י שהכניס חזק מאוד את העניין של ה'שבעה קנים' שיאמרו פלפולים בפני חבריהם. וכן את ה'קובצי העירות' וכו'. וזכורני כיצד הרבי היה צריך להתווכח עם הרב מונקע גרוזמן אודות העניין של ה'קנים' וכו' כי מונקע טען בתוקף שזה לא ילך ואין לזה 'כלים' וכו'.

ב. בנושא התקשרות לרבי המצב היום טוב באין ערוך ממה שהיה בזמני. בזמני בקושי היו מדברים על הרבי ובקושי ידעו אודותיו וכו'.

ג. אבל בעניין של **עומק** בעבודת המדות ובעבודת השם, היום יותר חלש ממה שהיה פעם, חסר את העומק שבזה. ובעניין הזה ניהיינו קצת כמו הפוילישערס- מאוד מקיפים וסגולות וכיו"ב. אך לא **שאינ עבודת השם... יש** הרבה אברכים ובחורים כאן בכלל

שאני ממש מקנא ביראת שמים שלהם...

ובנוגע לזה אמר ווארט חמוד- שפעם היו אומרים 'איש חב"ד' והיום קוראים לזה 'חבדני'ק' מהו ההבדל? באופן הראשון גם כאשר אתה מוריד את ה'חב"ד' נשאר עכ"פ 'איש'... ואילו היום כאשר אתה מוריד את ה'חב"ד מה נשאר?....

בנוגע ללימוד גמרא וכיו"ב מספרי עזר של אחרונים בני דורנו.

פעם ר' שואל ברוק פגש אותי ואמר לי- 'אומרים עליך שאתה למדן, אצל מי למדת?' ועניתי לו מה שעניתי. והוא עשה תנועת ביטול בידו ואמר- הא! אני התחנכתי כיצד ללמוד אצל הרבי הרש"ב שאמר לי- "ראשונים צריך ללמוד, ובאחרונים צריך להסתכל" ואכן כך עשיתי- את האחרונים לא למדתי (אלא רק עיינתי בהם) ובראשונים לא הסתכלתי (אלא למדי בהם)...היינו- שאין איסור לעיין בספרים הללו אלא הגישה צריכה להיות **שדרכם תלמד** יותר טוב את הראשונים...

בנוגע לדברי הגר"א הידועים שמי שלא לומד קבלה לא יכול לכוון

אך בכ"א התשובה נחלקת לשני פרטים- א. יחסו אלינו בשיעוריו. ב. יחסו אלינו בהתוועדויותיו.

א. יחסו בשיעורים.

הסדר בישיבה היה שהרב בערל קסלמן היה משפיע של הצעירים ורש"ח היה של המבוגרים יותר. ובערל לימד בעברית. וגם את הענינים הפשוטים כביכול שבתורת החסידות כגון קונטרס ומעין וכיו"ב.

ורש"ח לימד באידיש ולימד את הענינים העמוקים יותר כגון המשך תרס"ו והמשך תש"ג וכיו"ב.

כשהגעתי לכיתתו של רש"ח תבעתי ממנו בכל התוקף שימסור לנו הספרדים שיעור בעברית והוא טען בתוקף שהוא פשוט לא יכול לדבר עברית וקשה לו וכו' אך אמרתי לו- אתה מתפלל כל יום בלשון הקודש? את זה אנו מבינים! והבטחתי לו שמספר מסוים של הבחורים הספרדים יהיו ב7.000 בבוקר בזאל. וכך היה והוא נכנס וסופר את הבחורים והוא פונה אלי בגערה מה אתה אומר לי שכולם נמצאים?! חסר אחד! אמרתי לו שזה

לאמיתתה של תורה הסביר- שאי"ז בדרך סגולה וכיו"ב אלא כשאדם לומד תורת החסידות הוא מתרגל לחשיבה של דקויות והפשטה וכו' וזה נותן לנו להבין יותר טוב את הדקויות בגמרא.

אודות יחסו של רש"ח לבחורים הספרדיים.

זה לא מדויק לומר שרש"ח 'שנא' ח"ו את הבחורים הספרדים אלא הוא באמת מבחינתו פשוט לא האמין שהראש הספרדי מסוגל לקלוט את העומק שבתורת החסידות¹. אלא שהם שייכים יותר לדוגמא ללימוד הקבלה וכיו"ב. ולא בתור חסרון ח"ו אלא פשוט כמו שיש ראש לעיון וראש למגרס כך גם וכו'.

¹ ושאלתי אותו- א"כ, מדוע יהודי כמו ר' יוסף מזרחי מדבר עליו כ"כ בהערצה, באם הוא ריחקם?

וענה לי- שהיא הנותנת! כיון שר' יוסף הוא יהודי יר"ש אמיתי ולא פוליטיקאי אזי כיון שהוא ראה מולו יהודי עובד ה' כמו רש"ח הוא התבטל בפניו. למרות שבוודאי שלא הסכים עמו בענין זה...

תמימים והתוועד רק עם ה'בעלי
בתים'...

בכ"א זה לא הלך...'

אך בשני עובדות אני יכול להראות לך
שהוא לא 'שנא' ח"ו את הספרדים:

א. התוועדות אחת הוא היה שיכור
לגמרי והוא תפס אותי ונשק לי ואמר לי
ליד כל הבחורים - כשהוא מראה
באצבעו על כולם - "תסתכל על כל אלה
ותראה לי בחור אשכנזי אחד שאני
אוהב כמוך? ואתה אומר לי שאני שונא
ספרדים?!"

ב. היה בזמני בחור אחד שסבל מחוסר
יציבות רוחינית והיה לו הרבה עליות
ומורדות בהשקפה התורנית וכו' והא
פנה לרש"ח להתייעץ עמו והרש"ח ענה
לו - אתה רואה את כל הבחורים בזאל?
אין כאן אחד שאין לו עליות ומורדות.
חוץ מבחור אחד! שלמה גלעדי! פנה
אליו והוא יעזור לך!!!

**אך כשהיו מגיעים בחורים ספרדים
להתייעץ עמו בעבודת השם הוא היה
מתמסר אליהם בכל כולו.**

לו נכון (ואחד הבחורים צעק לי - מה
אתה רוצה הוא לא יודע לספור עד
חמש) **בקיצר השיעור התבטל... ואני
הייתי ממש מהלוחמים הגדולים בו
בענין זה** ואז הוא פנה אלי ואמר לי
שבאמת התואנה של האידיש זה היה
סתם אמתלא והנקודה היא כנ"ל שהוא
פשוט מאמין בקרבו שהבחורים
הספרדים לא שיכים לעומק של תורת
החסידות. (נקודה שאגב נדמה לי שלא
השתנתה אצלו עד יומו האחרון) אבל
הוא אמר לי - אתה כן יכול להכנס
לשיעורים שלי באידיש.

ב. יחסו בהתוועדויותיו.

גם בנושא של התוועדויות לא הרפתי
ממנו וממש נלחמתי בו שישנה את
השפה לעיברית. והוא היה מתוועד
ביומא דפגרא . וגם כל שבת מברכים.
והוא אמר לי שבהתוועדויות המרכזיות
לא שייך לשנות את השפה אך
בשבתות מברכים הוא ינסה. ואכן כך
היה אך זה התבטל בגלל הבחורים
עצמם שה'גזע' בחרים ממש נלחמו בו
שלא שייך לשנות את השפה וכו' ועד
כדי כך שהם כ"כ ציערו אותנו והוא
החרים את הישיבה למשך שבועיים

של משיח' שהוא מנהיג... וצעירי חב"ד עשו אסיפה ופנו אלי אהרונוב ועוד שאגש לעובדיה ושארגיע אותנו...³ וכך עשיתי, נסעתי לביתו⁴ והבנים שלו בהתחלה לא רצו שאכנס אך הרבנית רצתה שלא יהיה להם עוד מחלוקת עם חב"ד פסקה בתוקף שאכנס, ונכנסתי אליו והוא קיבלני, והסברתי לו וכו' והוא אמר לי תן לי את הזמן שלי וזה יעבור והכל יהיה בסדר...

סיפר כמה סיפורים אודות הרש"ג זי"ע.

כשאני נסעתי לאמריקה בשנת תשכ"ד אזי ה'טון' בארץ היה כ"ז לדבר נגדו וכו' אך כשהגעתי לרבי וראיתי את גודל ביטולו והתמסרותו לרבי אזי שינתי דעתי עליו לגמרי ואני רוצה לומר לך שמי שדיבר נגדו הוא פשוט בבחינת 'חסיד שוטה'...

³ שאלתי את הרב גלעדי- מדוע הוא נבחר, וכיצד הרב עובדיה מכירו- וענה לי שכשש"ס יצאו כמפלגה פנה אלי הרב יצחק פרץ והגיע יחד עם פמליתו לביתי וביקשני שאני אצטרף אליהם כחבר כנסת, בכלל יש לי שיעור קבוע ברמב"ם וכשהוא הגיע לביתי אז הייתי באמצע הכנת השיעור אז הראתי לו את מה שהרמב"ם כותב בהקדמתו שמי שלומד את ספרו 'לא יצטרך לשם'! והוא צחק, אך בכ"א סירבתי לו. וכך כנראה עובדיה הכירני...
⁴ נסעתי אליו ביום שישי שרק אז הוא מקבל קהל...

רק בעניין העומק שבתורת החסידות, הוא חשב שהם לא יכולים להגיע².

מעניין לציין שהרבי הרי"ץ התבטא פעם בנוגע לרש"ח ש'גיע יום וכנף בגדו יהיה קדוש'...

פעם במהלך שנת הקבוצה שלי פנה אלי מענטליק ונתן לי פתק לחנות מסוימת בשביל לקנות מעיל. והעניין התעכב ולא קניתי וכמה פעמים הוא ניגש אלי ושאל אותי נו מה קורה עם המעיל? ובאחד מן הפעמים הוא ניגש אלי כשהוא ממש זועם ואמר לי- אני אמור לקבל מהרבי 'מנה' ע"כ שבחור מסתובב בלי מעיל?! והוא ביקש ממני שכאשר אקנה מעיל אעמוד ליד הרבי בשביל שהרבי יוכל לראות אותי עם מעיל... וכך עשיתי!

בשנת תשמ"ט כשהמחלוקת עם הידוע מבני ברק התלקחה במלוא עוזה התבטא עובדיה יוסף לפני פורים נגד 'המשיחיות של הרבי' ונגד ה'סעודות

² הרב גלעדי הדגיש כי כ"ז היה לפני המהפך שהרבי חולל גם בכיוון זה, וכנראה ממכתביו הק' שלימוד החסידות בדורנו שייך לכל בני ישראל מכל סוג שהם, וניתנו הכוחות ע"ז וכו'...

בשתי ידיו הק' ואמר לו 'מה אתה רוצה גם לי אין ילדים'⁵

סיפר אודות הרבנית חנה ופטירתה.

בהלוויה של הרבנית חנה שלמה רייניץ (אח של המדריך בלוד) התנהג ממש כמו טיפש דחף וכו' והרבי ממש כעס עליו. 'וכמעט נתן לו מכות'...⁶

וכן התפילות בשבעה על הרבנית התקימו היכן שממוקם היום החדר אוכל של 1414. ומהבחורים נכנסו רק אלו שהיו מה'קנים'. ואני זוכר שבערב יום כיפורים הגיע האדמו"ר מסאטמר והרבי ביקש ממנו היתר ללכת למקווה לפני חצות וראו שהרבי ממש רוצה בכך והרבי התוכח עמו וכו' אך בסוף הוא לא התיר לו.

אחרי התפילות היינו עוברים לפני הרבי לעשות 'ניחום'...

#דיברנו אודות המזכירות וסדרי היחידויות וכו' וסיפר-

הוא קיבל הוראה מהרבי הריי"ץ להשאר ער כל ליל שישי ובשביל שהוא יוכל להשאר ער בלי להרדם אזי הוא היה לוקח בחורים סביביו והיה מדבר עמם ולומד אתם גמ' חסידות וכיו"ב. והבחורים היו ממש מזלזלים בו. פעם מרדכי אשנזי (הרב) ממש התחצף אליו והרש"ג שאל אותו 'מהיכן לקחת את החוצפה והגאוונה הזאת?' אז יוסי הומינר ענה לו 'וואס ווילסטו, ער האט א שטייקל גוראריה אייכט' והרש"ג צחק... ומזה גופא ניתן ללמוד על ביטולו וכו'.

הוא סיפר לי פעם שהרבי הריי"ץ אמר לו שבאם הוא רוצה להיות חתנו הוא צריך ללמוד 300 מאמרים בע"פ ולקבל סמיכה של 'יורה יורה' על 'חושן משפט'. ושאלתי אותו האם הוא עשה זאת? והוא ענה לי 'נו אתה רואה שהתחתנתי'...

סיפר אודות ר' יואל.

בכל הזדמנות שהיה נראה שהרבי ב'מצב רוח טוב' היה ר' יואל ניגש לרבי ומבקש על ילדים ופעם ראיתי שהוא ניגש בהתוועדות והרבי עשה לו תנועה

⁵ ובקשר לשאלתי הוסיף- שבזמנו לא מסר ר' יואל שיעורים בחסידות אך הוא זכר שר' יואל כן היה עורך 'חזרה'...

⁶ לשונו של הרב גלעדי... (יה"ב)

המזכיר משה לייב רודשטיין היה ממונה על קשרי החוץ עם השרים כו' ולייבל היה אחראי על סדרי היחידויות.⁷

אמר - שהיינו נכנסים ליחידות לפחות 3 4 פעמים בשנה - פעם אחת בתחילת שנה למעין היכרות וכו'. פעם שניה ביום הולדת. פעם שלישית לפני נסיעתנו ארצה. ולפעמים עוד.

בכלל כבר אז בשנת תשכ"ד/ה היה מתחים בין לייבל לבנימין למרות שבנימין התחיל לעבוד בערך אז. והסיבה לכך הייתה משום שהבחורים היו מעדיפים להכניס את הפתקים⁸ לרבי דרך בנימין שהיה נחמד יותר ולייבל נפגע מכך.

⁷ לייבל תמיד היה מאיים עלינו שלא נכתוב לרבי פתקים ארוכים בשביל לא לגזול את זמנו. והוא תמיד היה מנסה לבדוק כמה כתבנו...

⁸ אגב אז סמכנו עליהם בנושא של פרטיות וכו' אך לאחר מכן הבנתי שהם לא היו 'צדיקים גדולים'...